

5 okt '72

„DE DARDE KLOKKE”

Drie maandeleks tiedschrift veur Ommen

Utgave van de Gemienſchop
van Oll Ommer

Redaktie en administratie
Dieks Makkinga Azn
Gasthuusſtr. 25, Ommen.

COOP. RAIFFEISENBANK „OMMEN”

Bouwſtraat 20 - 21

De ſpaarbank van Ommen
allerlei ſpaarvormen -
verder alle bankzaken - effecten
vreemd geld - reisdeviezen -
verzorging van vakantieſeizen enz;
safeverhuur - nachtkluis.

ROEST is voor uw Auto vijand no. 1.

Wij beſtrijden hem met het effectieve **Zweedſe**
Anti Roestmiddel (3 Jaar Garantie)

AUTOSCHADE L. P. STROOBACH

Ommen - Haven Oost 18 - Telef. 1218

Voor ſchoenen

Uw adres: **Vosjan**

Bouwſtraat

Oldeman

HOFLEVERANCIER

STADSUURWERKMAKER

OPGERICHT 1775

H. BAKKER

MAKELAAR - TAXATEUR
onroerende goederen
(lid N.B.M.)

Kantoor: Vrijthof
Privé : Stationsweg 17.

De prijzen zijn laag,
Koos levert U graag
Koop nu uw vloerbedekking subiet
Want goedkoper dan bij Koos krijgt U het
niet. Kwaliteit best-best-best!
U belt, Koos verzorgt de rest

Koos Timmerman

v. Raalteſtraat 12, Tel. 1563

Voor al Uw vloerbedekking.

Autobedrijf Karsten N.V.

Stationsweg 24 - Ommen

Tel. 05291 - 1471 - b.g.g. 1464.

Voor Volkswagen Verkoop en Service

Voor al Uw fotowerk naar:

foto film TER HAAR

Vrijthof 8

Tel.: 1860 - Ommen

Nu ook grammofoonplaten

RESTAURANT-SLIJTERIJ

„Wiltzangk“

tel. 1507

Voor al Uw dranken,
feestjes en partijen.

Voor Auto - schade naar:

Huysmans

Auto schade Bedrijf

Strangeweg 20 - Ommen
tel. 05291-1146

SLIJTERIJ *J. A. Schottert*

VOOR AL UW GEDISTILLEERD,
BIER, WIJN EN FRISDRANKEN

GRATIS BEZORGING . . . . .

Bouwstraat 12 Tel. 1145

A & O

Supermarkt

Ook Uw adres om voordelig en goed te kopen.
let U wel op ons onveranderd spaar systeem,
f. 25, -- gespaard is f. 30, -- waard.

Het voordeligste kunt U bij ons terecht.

Bouwstraat 25

GARAGE RUITENBERG

AUDI DEALER

HOTEL CAFE RESTAURANT

STEGEMAN

UW ADRES VOOR RECEPTIE'S DINERS EN
VERGADERINGEN. tel. 1428.

VOOR AL UW BLOEMWERK

BLOEMENMAGAZIJN

Joh. Schuurman

Brugstraat 12 telefoon 1388

SPEELGOED - LEDERWAREN

Speciaalzaak

HURINK

BRUGSTRAAT 21

OMMEN

„DE DARDE KLOKKE”

Drie moandeleks tiedschrift veur Ommen

Utgave van de Gemienſchop van Oll Ommen

Redactie commissie:

Mevr. D. v. Elburg-Tusveld - Schammelte

J. Lucas - Jhr. van Nahuysstraat

M. Makkinga - Bouwstraat

H. Makkinga - Gasthuisstraat

Eindredactie en adm. adres

H. Makkinga

Gasthuisstraat 25, Ommen

ZUIVER WOLLEN

DEKENS AaBe en DIDAS

nu met 10 pCt korting

BIJ Koos Timmerman

van Raaltestraat 12 — OMMEN

BETER - VERSER VOORDELIGER

OMMEN, Hardenbergerweg 6-8

zijn de bloemen, welke wij persoonlijk voor u kopen in Aalsmeer

ROSBERGEN

DEN HAM, Grotestraat 44

Elke zaterdag in Nijverdal op de markt

Desgee

Desgee

Vrije merkbenzine is goed en goedkoop

Tankt daarom bij de **WITTE POMP**

gratis spaarzegel

Hobby garage, doorsmeren en verversen

A. J. van Alderen - Hamsgoren 25 - Ommen

FA. STEGEMAN

Electro Technisch Bureau

Radio - T.V. - Huish. App.

Ommen, Dr. A. C. van Raaltestraat 3

Telefoon 052 91 - 11 52

DE ZAAK

Waar U steeds het nieuwste ontdekt, en gezellig winkelt.

Is het Huis voor Geschenken.

Dijks & Steen OMMEN - Brugstraat 10

Huishoudelijke artikelen

Bemboom

Bouwstraat 7 - Ommen - Telefoon 1383

„Het HOBBY CENTRUM”

vL
HOBBY CENTRUM
H

heeft alles voor de

DOE HET ZELVER

Telefoon 1876

Café Weertman

van ouds genoemd . . . .

nog steeds geroemd . . . .

Markt 18, Ommen, t/o postkantoor - Tel. 1364

Slijterij - Wijnhandel
van der Beek

„In het Wapen van Ommen”

Sinds 1854 de slijter
van alle oud Ommenaren
Eigen Import op feest
Hoge Kwaliteit

Schilders- en behangersbedrijf

W. Bolsenbroek

Hamsgoren 15 - OMMEN

Telefoon 05291-1265

Voor de betere merken Rijwielen en Bromfietsen is Uw adres: v. d. Meer

U weet wij werken met bekende merken o.a. Gazelle, Simplex, Empo en Batavus
Bromfietsen Kreidler Florett, Peugeot, Berini, Yamaha en Sparta.

H. VAN DER MEER Schurinkstraat 18-20 - Ommen - Tel. 1469

INHOUD.

1. Van de redaktie.
2. Een doktersgezin te Ommen omstreeks 1865.
3. De klokken in de kerk.
4. De Witte Wieve van 'n barg.
5. Gedicht Heideveld.
6. Vief huzen, gedicht.
7. Postgeschiedenis van Ommen.
8. Verlengen, gedicht.
9. "Op" en "In", beschouwing.

oktober 1972.

Van de redaktie.

Verzoek aan de lezers.

De verjongde uitgave van "de darde klokke" is verschillende malen bij u in de brievenbus gevallen en naar de redaktie hoopt was de inhoud tot uw genoegen.

Om echter het blad nog meer zijn weg naar de lezers te doen vinden, willen we deze er bij betrekken en zo mogelijk ook degenen die het blad nog niet lezen, door hen aan het woord te laten komen. Nu weten we dat men in het algemeen heel moeilijk te bewegen is de pen te vatten om iets te schrijven. In Ommen zal dit zeker niet anders liggen.

Toch doen we een beroep op u, nu eens te reageren op ons verzoek. Schrijf een verhaal of gedicht voor "de darde klokke". We willen dit doen in de vorm van een soort wedstrijd waaraan slechts één voorwaarde is verbonden. Uw bijdrage moet betrekking hebben op Ommen. Het belangrijkste is het idee, de strekking van uw verhaal en niet de manier waarop het is geschreven. Maar wenselijk kan het door de redaktie worden bijgewerkt.

Is het uw bijdrage die in het oudejaarsnummer staat ?

O ja, nog dit. Er zijn enkele prijzen waarvan u, met de jaarwisseling veel plezier kunt hebben.

Kopie kunt u zenden aan of afgeven bij:

Dieks Makkinga, Jhr. van Nahuysstraat 2.

M. Makkinga, Bouwstraat 11, of als u hem ergens in Ommen ziet.

J. Lucas, Jhr. van Nahuysstraat 79.

De redaktie

Uit het leven van een dokter.

Van 1865 tot 1869 heeft te Ommen als dokter gewerkt Bauke Douwes Camstra. Hij woonde met echtgenote en vier kinderen in het huis aan de Brustraat dat thans afgebroken is en waar o.a. mr. P.J. Oud en laatstelijk de familie van der Kolk heeft gewoond.

De oudste dochter, geboren 22 juni 1857, heeft veel beschreven van wat zij zich uit haar jeugd herinnerde. Van de heer J.P. de Boer te Grouw kreeg ik het manuscript ter inzage. Hierin komt ook voor de zomer tijd van de familie Camstra en het is interessant genoeg om op deze plaats daarvan iets weer te geven. Het geeft een beeld van het leven in Ommen, nu meer dan een eeuw geleden.

Gedeelten uit IJbeltje Camstra's "herinneringen" worden hieronder woordelijk weergegeven.

Hoe men toen dokter werd.

"Uit mijn vaders jeugd weet ik alleen dat hij steeds thuis was, en nooit van huis is geweest. Zijn moeder was ziekelijk. Verder weet ik nog uit hun jeugd, dat de kinderen om de eettafel niet zaten maar stonden. Mijn vader wilde á tout prix dokter worden; dat is ook gebeurd, maar hoe ! Er was geen denken aan dat hij een universiteit mocht bezoeken. Destijds bestonden er in de grote steden cursussen, gegeven door bekwame doktoren en andere bekwame heren; het resultaat dat daar bereikt kon worden, was het recht om de genees-, heel- en verloskundige praktijk uit te oefenen ten plattelande. De titel die zulke heren droegen, was; Plattelandsheelmeester. In later jaren kregen die heren het recht zich "arts" te noemen. Het publiek zei "dokter". Toen mijn vader nog niet voluit 20 jaar was, zou hij "het" examen doen. Reeds was hem de mare vooruit gesnel, dat hij geslaagd was, maar toen de man zelf thuiskwam moest hij vertellen, dat hij gezakt was. Men wilde hem eerst niet gelooven en toch was het zoo. De reden was deze: de aspirant was nog

geen twintig jaar, en dat vond men te jong om hem reeds op de mensheid los te laten. Een half jaar later evenwel kreeg hij toch zijn "bul". De 20-jarige dokter vestigde zich eerst in St. Anna Parochie, een mooi, welvarend dorp in 't Noorden van Friesland."

De dokterswoning aan de Brugstraat.

"Toen ik zeven jaar was, ging vader te Ommen wonen: We woonden daar in een groot huis, waar alle vertrekken gelijkvloers lagen. Het stond aan de ingang van het stadje aan de hoofdstraat tegenover het gemeentehuis. Men kwam van den Zwolschen kant over een lange brug (over de Vecht) binnen. Het huis lag met zijn front aan de straat en had middenin een dubbele voordeur, en aan weerszijden twee ramen. In de diepte lag het langs de Vecht en door een hek gescheiden van de oprijweg, die langs de Vecht liep naar het koetshuis, dat zich met een knechtswoning achter het huis bevond. Aan de voorkant van 't huis was, aan de Vechtzijde, een kamer met vier ramen: twee voor aan de straat en twee aan de Vecht; dat was de apotheekkamer, waar een toonbank stond en flesschenkasten. Verder werd daar ontbeten en gegeten.

Achter de apotheek lag de woonkamer, een mooi, groot vertrek, ook langs de Vecht, met twee groote ramen. Door een gewone deur kwam men in den salon, die dus weer achter de woonkamer lag en behalve twee ramen aan de Vecht, er ook een had aan den achtergevel. Deze kamer was de laatste en vanuit dat achtervenster had men een prachtig uitzicht langs de Vecht met omstreken. Aan den anderen kant van de voordeur, dus daar waar het huis aan de andere huizen aansloot, was eerst een flinke kamer met twee ramen aan de straat. Dit was de logeerkamer. Daarachter lagen twee in elkaar loopende kleinere kamers, waarvan één de mangel bevatte, maar beide waren slaapkamers en hadden hoog licht. Daarachter lag nog weer een grootere kamer; de slaapkamers van mijn ouders. Deze had ook een

hoog licht, evenals de keuken, die daar weer op volgde. Al deze vertrekken lagen aan een lange brede gang, die een prachtige speelplaats was voor ons kinderen. Aan het uiteinde, tegenover de voordeur, was de deur die naar het koetshuis, stalling, enz. voerde. In onze tijd, geloof ik, is de koetsierswoning niet gebruikt; we hadden een knecht zonder gezin. In de gang bevond zich ook nog den trap naar de zolder. Deze was verbazend groot en bevatte de dienstbodekamer. Ik kwam nooit boven, weet er dus niet veel van."

Andere herinneringen aan Ommen.

"Aan de andere kant van de brug lag Ambt Ommen, nog een aardig stukje stad, waar o.a. de school lag van Mr. Grolle, waar we talen enz. leerden. Vanuit Ambt Ommen ging een pad naar "Den Ham", een dorp waar ik nooit geweest ben, maar het pad, dat er heen voerde liep door een zeer mooie, bosch-achtige streek. Het "Hammerpad" was een zeer geliefde speelplaats voor ons kinderen. De grote weg, van Ambt Ommen, verderop, voerde naar Hellendoorn; ergens links aan die weg was de oprijlaan naar Archem, de buitenplaats van de familie Van der Wijck. De weg die door de stad Ommen liep, ging naar de Ommerschans, Ledemsvaart, enz. De stad, zoals ze toen was kan ik me nog zeer goed voorstellen. Men had te Ommen geen kermis, maar een bissing, wat op 't zelfde neerkwam. Uit de vele buurtschappen uit de omtrek brachten dan boerinnen de in de winter geweven stukken linnen naar de stad, waarvan mijn moeder ook wel hele stukken kocht en daar werden dan lakens, hemden enz. van gemaakt. In de stad zelve lag de lagere school, aan 't Vrijthof, zoo genoemd naar de vrijheidsboom, waaromheen men danste nadat de Fransen ons land hadden verlaten. Hoofd van die school was meester Podt. Ik ben ook eenigen tijd op die school geweest en had gelegenheid den meester te leren kennen als een hard, wreed man. Nooit heb ik een voorval kunnen vergeten waarvan "Pieter van der Beek" het slachtoffer was. Voor het kwaad dat hij bedreven had, moest hij

boven op de zitbank gaan staan en in elke hand een lei ophouden; toen sloeg meester Podt hem rechts en links met een langen, dunnen stok. Zonder dit voorval zou ik Pieter van der Beek nooit in mijn geheugen gehouden hebben."

Wordt vervolgd.

G. Steen

De klokken in de Nederlands Hervormde Kerk.

In het verleden waren de klokken in de kerk het gemeenschappelijk eigendom van de inwoners van Stad en Ambt Ommen. Het klokkenhuis verkeerde in 1837 in een zodanig slechte staat, dat het bestuur van Stad Ommen op 23 mei 1837 een brief tot de raad van Ambt Ommen richtte, met het verzoek bij te dragen in de aanzienlijke reparatiekosten. De situatie was zo, dat waar het reparaties betrof die niet tot het dagelijks onderhoud behoorden, Ambt Ommen gehouden was voor $\frac{1}{2}$ deel hierin bij te dragen. De geschatte kosten van f. 449,70 logen er niet om, gerekend naar de toenmalige zeer slechte financiële positie van beide gemeenten. Geen wonder dan ook, dat het bestuur van Ambt Ommen zocht naar een mogelijkheid om aan de bijdrage in de herstelkosten te ontkomen. Men vond dat een van beide klokken best gemist kon worden en stelde aan Stad Ommen voor een der klokken te verkopen en uit de opbrengst daarvan de reparaties te bekostigen. Tevens deed men de suggestie tot "daarstelling van een meer sierlijk en sterk gebouw voor de overgebleven klok", uit de opbrengst van de andere te betalen. Dit viel bij de bestuurders van Stad Ommen niet in goede aarde en op 18 oktober 1837 wijdde men aan de affaire een raadsvergadering.

De burgemeester Hendrik Jansen Smit en de raads- leden A.J. Chevalleriau, J. Kramer, A. de Vries, B. Schutte (stadsuurwerkmaker) en A.W. van Munster waren aanwezig. De vroede vaderen waren van mening dat Ambt Ommen onbevoegd was een voorstel tot verkoop van een der klokken te doen. Alleen zover het reparatie en herstelwerk- zaamheden betrof was Ambt gerechtigd mee te praten. Uit het nu gedaane voorstel concludeer- de men dat het bestuur aldaar geen behoefte had aan de klokken en zelfs scheiding van goederen wilde waar het de klokken betrof.

De inwoners van Ambt waren voor het verluiden van hun doden een zekere hoeveelheid rogge ver- schuldigd aan de koster van de Kerk, de zoge- naamde kosterrogge. Iets waarvan die van Stad verschoond waren.

Na de splitsing van Ambt en Stad in 1818 heeft het bestuur van eerstgenoemde gemeente zich aan betaling van de bijdrage voor onderhoud trach- ten te onttrekken, doch bij resolutie van gede- puteerde staten van 9 februari 1820 werd be- paald dat Ambt gehouden was hierin bij te dra- gen.

Over de rechten en plichten van Ambt Ommen is terzake het volgende in de raadsnotulen vast- gelogd. "Stad Ommen kan aan Ambt Ommen niet het recht toekennen een voorstel te doen tot ver- koop van de klokken. Ambt Ommen moet tot stem worden toegelaten in alle deliberatiën betref- fende meer dan gewone tot het onderhoud van de klokken en het klokkenhuis benodigde uitgaven". Kenmerkend is overigens een zinsnede uit die- zelfde notulen, dat de klokken gemeenschappe- lijk eigendom zijn van de inwoners van beide gemeenten, voorzover zij de Hervormde Godsdienst belijden. Ter verduidelijking zei hier vermeld, dat zich in Ommen in het voorgaande jaar 1836, de nodige strubbelingen op godsdienstig terrein hadden afgespeeld. Een aantal inwoners was het met de gevestigde kerkorde niet eens en onder leiding van ds. A.C. van Raalte hielden deze "separatisten" hun bijeenkomsten bij een van de

leden aan huis.

Dit zeer tot ongenoegen van het toenmalige gemeentebestuur.

Het bestuur van Stad Ommen was van mening dat nimmer scheiding kon worden gevraagd, omdat de klokken "tot zodanige goederen behoren die voor geen verdeling vatbaar zijn". Zou men hieraan beginnen, dan zou eenzelfde lot de kerk, de pastorie, enz. beschoren kunnen zijn.

De inwoners van Ambt Ommen gevoelden, kennelijk in tegenstelling tot hun bestuurden, wel degelijk behoefte aan de klokken. Het merendeel hechtte er veel waarde aan dat bij het begraven van doden de klokken werden geluid. Bij brand b.v. werd de grote klok geluid. Het luiden van de klokken voor de aanvang van de godsdienstoefeningen, kon, aldus het verhandelde in de vergadering van de raad van Stad, de buitenman niet onverschillig zijn. "Hij wordt hierdoor in staat gesteld, dezelve te regter ure te kunnen bijwonen".

Besloten werd nogmaals Ambt Ommen aan te schrijven voor de gebruikelijke bijdrage in de reparatiekosten. Een een en ander is afgelopen is niet bekend. Een ding is echter zeker, zou men op het voorstel van Ambt Ommen destijds zijn ingegaan, dan was Ommen waarschijnlijk nog slechts één klok rijk geweest.

De klokken in de toren van de Nederlands Hervormde Kerk werden in 1517 door Hendrick Tremonia te Dordmund gegoten. De grote klok Maria genaamd, heeft een diameter van 1.45 m en weegt ongeveer 1.890 kg, de kleine klok Salvator, is 1.30 m in doorsnee en weegt ongeveer 1.360 kg. De klokken werden in 1943 door de Duitsers geroofd om in de wapenfabrieken te worden omgesmolten tot oorlogstuig. Door gelukkige omstandigheden is dit niet doorgegaan en kregen de klokken in 1946 weer hun oude plaats in de toren.

J. Lucas.

De Witte Wieve van 'n barg.

Aj 't over een groot'n boer had'n bij oons in de boerschop, dan dach ie an Völlik. Den groot 2 peerds spul. Maar aj 't over schrapers kreeg'n dan dach ie an 'n zelfden Völlik, want arger kont niet. Overal woar ze laand had'n was eer grond een halven meter smaller as dat ze in gebruik had'n. De leste voere an weerskaant'n was van naander. Omme de lieve vrede en omdat Völlik was wörd'n zweeg'n. Zo gönk 't ok an 'n barg woar ze nōast Stuvings Jaantie laag'n. Jaantie was een eerlek maar arm boertie den altied met teeg'n slaag'n te kamp'n had.

Was 't niet op 'n heerd dan wel op de delle. As de vrouwe niet ziek was dan had ien van de kinder of Jaantie zelf wel schellege. Gönk 't met de bieste oardig goed dan zet'n de motte de big'n wel of, of 't peerd was kröppel.

De Völliks nöm'n bij Jaantie wel twie voer'n en wat heer erond an stien en aander ongemak op brach gönk zo onder 't wark deur op Jaantie 't ziende.

Zo was 't vrogge veurjoar an e brök'n en het tuumeg omme huus hen loop'n weer e doan, dat Völliks volk heer laand an'n barg göng'n bouw'n. Bij Jaantie was't weer goed mis, ie had't met de rugge en kon oaste niet uut de voete kom'n. Oaltie zien vrouwe deud met de kinder wat ze ken, maar 't grote wark mos wach'n op noaber hulpe. Mangs wörd'n 't haar ok wel te völle en leup'n zo te lip'n deur 't huus.

Veer boov'n op 'n barg woar 'n neveltop is, huuz'n in die joar'n de witte wieve. Zie bemuuj'n heer met de mens'n onder an 'n barg as 't neudeg was maar anders spöl'n ze heer eig'n spöllegies 's nachts onder mekare.

Wat heer dreef omme zich te bemuuj'n met Jaantie, waar'n het de troan'n van Oaltie of was 't onrecht van dat Völliks volk? Gien mense kan 't deurground'n maar zie deud'n 't. Toen Völlik 's oavends met de peerde naar huus gönk bleev'n ploeg staan. As witte slierten kwaam'n de witte wieve van 'n barg en haal'n Völliks ploeg uut

de grond ömme em veur Jaanties laand in 't wark te zet'n. De voer'n wörd'n keers recht over 't laand e trök'n en de grond kwaamp ömme zo as nooit eerder was gebeurd.

Waar'n het twintig witte wieve die de zwoare schulpe deur de grond hen trök'n of waar'n ter meer?

Gien mense den oe kan antwoord'n op disse vroage, maar zonder geluud zweev'n de witte gedoant'n met de zwoare 2 peerds ploeg hen en weer töt alles zwart as een laak'n lag. De ploeg kwaamp weer op zien olde plaatse te stoan en 't leek of ter niks was gebeurd.

De zei-rogge die Jaantie in huus had wörd'n e haald en zak noa zak gönk over 't laand zonder dat er ien keurantie wörd'n e morst of op 'n verkeerde plekke kwaamp. De grond lag bewarkt en 't zoad kon zien gaank goan.

Lange veur dat de zönne op kwaamp zweev'n witte sliert'n noar 'n barg hen.

'n Ander'n marg'n kwaamp Völlik op zien land en keek'n eur de oog'n uut. Wie had Stuvings Jaantie zien grond, die gister nog braak lag e bouwd e zaid en e egd? In em zelf prontend spande de peerde veur 'n ploeg en begön'n zien wark. Ie had nog gien twintig meter e bouwd of 'n ploeg knap'n op 'n dik'n stien. Helleg as den boer em maak'n, ie vluuk'n 't uut. Het wörd'n heister'n met de peerde die op eer bourte schrikkereg wörd'n.

Loat now net den zwart'n waar'j aans onder deur kon'n kroep'n zo mak as e was, begön'n te steigen'n in 't tuug en achter uut sloan.

Völlik kreeg'n vol'n trap in de börste. Floedend en karmend bleef e leg'n. De beide peerde steun stille veur'n ploeg toen ze Völlik een paar uur later vönd'n.

De hele boerschop was veraltereerd toen ze alles heur'n. Bij Stuvings wel 't meeste. Gien spoor van mense of peerde stap'n op 't laand en toch alles e bouwd en bewarkt. En now dat ongeluk met Völlike Jans. Het veer man mos'n ze den stien uut het laand haäl'n waar e op e kom'n was met bouw'n. De jongs van Völlik wol'n der wel een ied op doen dat veurege keer met bouw'n op den diepte nooit

gien stien e zet'n had. Ieder iene begreep 't en
keek noar'n barg waar witte sliert'n ömme 'n
neveltop höng'n.

D. Makkinga

Heideveld

Den veld zo as dat allinnig nog
in oonze verbeelding kon bestoan.
Den stilte woar wi'j allinnig nog
in oonze gedachten deur kon'n goan.

Veerder as oons oge kiek'n kan
Poarse heide, heuvels, dan'n en gruun.
Ie wörd er gewoon-weg stille van
Aj een scheper zien schoap'n nog ziet huu'n.

Wat hebbe wi'j al wat kepot e maakt,
En oons zelf doar bi'j weet'n 'te priesen.
Zo maar oneindigde natuur e kraakt,
Het womelt hier van de bewiezen.

As wi'j dan nog eens veur ien keer weer
terugge maagt kom'n in de natuur,
Behandeld em dan zachte en teer,
Misschien overleeft e oons op den duur.

D. Makkinga.

o-o-o-o-o-o-o-

Overgenomen uit "De Naakte Waarheid", een uitgave van N.V. Trammolantia te Ommen (1946).

Vief huzen.

Zoas in ied're flinke stad
vindt men in Ommen grote huzen
Doar wordt eleefd, doar wordt ewarkt,
en vindt men vreugd' en kruze.
Van vieve doarvan vertel 'k ow wat
Wa'j niet meer mut vergetten.
I'j kunt er misschien wat van leern
A'j maar goed op wilt letten.

De eierhal dat is zo'n huus
woar men deur loketten loert.
En ieder mense kent et volk
dat doar de penne voert.
Al wordt er völle van heur ezeg,
Wi'j mut toch niet vergetten
Dat deur de distributiediens,
Wi'j allemaal blijft an 't etten.

In de Kruusstroate he'j ok zo'n huus
Doar zit meneer van Gelder.
Die redeneert de ganse dag
En hölt zien heufd goed helder.
Ik wol goan trouwen maar ..... gien huus.
Ik dachte, wat ik hum lappe:
Ik goa maar noar de Kruusstroate
Doar helpt ze mi'j onder de kappe.

An de Brugge, zie doar stiet het huus
woar alles stiet beschreven.
Wanneer geboorn, wanneer etrouwt
En zo ouw hele leven.
De heren die ons doar bestuurt
Wilt ons een veurbeeld geven
Hoe wi'j as hunne onderdoan
Hier met mekare mut leven.

In 't grote huus, achter op de Markt
Doar mos i'j vrogger niet kommen
De rechter gaf, hai'j wat edoan:
drie gulden of drie daag'n brommen !
Now goat er riegen boeren op of
Wat die wilt begriep ik niet
Wel, beneden kriegt ze varkensvoer
en boven könt ze de centen kwiet.

De olde schoele is er ook nog
Ik wil now wel verkloaren
dat meester ons doar leern, maar soms
Trokke ons aan de oarn.
Dat 't later leev'n ons völle gaf
Meer dan wi'j konden begeer'n,
Dat danke wi'j aan d' olde schoele
en wat wi'j doar mochten leer'n.

+--+--+--+--

Postgeschiedenis van Ommen.

Met de toeneming van het brievenvervoer en de uitbreiding van de postdiensten in de regio, werd de behoefte aan een postkantoor te Ommen steeds groter.

Destijds was het zo dat veelal van gemeentewege voor een geschikt gebouw werd gezorgd, dat aan het Rijk werd verhuurd. Het stichten van een postkantoor was een punt van bespreking in de raadsvergadering van Stad Ommen van 22 oktober 1879. Met algemene stemmen werd besloten een hiertoe strekkend adres aan de Koning te richten. Hierin werd vooral het accent gelegd op de toeneming van het verkeer en de in bloei toenevende grote weekmarkten die te Ommen op dinsdag werden gehouden en rundvee, paarden, schapen, varkens en landbouwprodukten werden verhandeld. Men vond het nodig dat een meer volledige inrichting dan het hulppostkantoor zou worden geopend, waarbij ook de telegraaf zijn intrede zou doen. Voorts memoreert men de belangrijkheid van Ommen als hoofdplaats van een kanton, de hoofd-

plaats ener controle en hoofdplaats van een kies-district voor leden van provinciale staten. Bij brief van 12 november van hetzelfde jaar !, deelde de minister van waterstaat, handel en nijverheid mee, geen bezwaren te hebben tegen de voorgenoemde oprichting van een post- en telegraafkantoor. In de vergadering van de raad van 18 december 1879 werd een adviescommissie benoemd voor het bepalen van een plaats voor het gebouw. Leden van deze commissie waren: F.W.N. Baron Mulert, A. Smit, en B. Fockert. Een tweetal suggesties als geschikte plaats bereikten de raad, te weten: aan de Mars op de varkensmarkt en op het Vrijthof tussen de woning van de hoofdonderwijzer en de heer G. Fockert.

De raad besluit het gebouw te projecteren op "het Marktpllein aan de oostzijde van het dijkje zoo ongeveer tegenover de woning van Gerrit Steen". Burgemeester Bouwmeester namelijk achtte de bouw op het Vrijthof minder wenselijk met het oog op het fraaie plein, zo geschikt voor schoolplein en schapenmarkt. Voorts, omdat er de laatste jaren veel aan ten laste gelegd was voor bestrating en het aanbrengen van een brandput. Voor de post-directeur zou het hier een ongezond en onvrij woonklimaat zijn. Het schone plein zou in stegen en een benauwde opeenhoping van huizen worden herschapen.

Voor de bouw op de varkensmarkt pleitten volgens hem een ruim uitzicht en een ruime gezonde omgeving. Tegelijk met de bouw zou iets kunnen worden gedaan aan het watervrij maken en verbeteren van het hele Marktpllein. De bedoeling was in het post- en telegraafkantoor ook het kantongerecht onder te brengen. Door onenigheid over de huurprijs ging dit niet door. Het Rijk heeft toen naderhand zelf gezorgd voor de bouw van het kantongerecht op de plaats waar het tot voor kort heeft gestaan.

Over de plaats waar het gebouw moest komen werd men het niet eens en in de raadsvergadering van 2 september 1880. Er kwam wederom een commissie bestaande uit burgemeester A.C. Bouwmeester, P.W.N. Baron Dulert en A. Smit. In de daarop volgende vergadering van 9 oktober 1880 werd geadviseerd en besloten een terrein van de gebroeders P. en J.G. Kramer aan te kopen voor de som van f. 950,--. Dit terrein lag aan de Kruisstraat. Het door meester-timmerman K.A. Makkert te Dedemsvaart opgemaakte plan, aan de minister voorgelegd, werd op 31 januari 1881 goedgekeurd en met de bouw kon worden begonnen. Het pand werd voor f. 10.000,-- gebouwd door J. Kleijnmeijer en W. Koster te Dedemsvaart. Voor f. 500,-- per jaar werd het pand voor 10 jaar aan het rijk verhuurd.

Een oplossing moest worden gevonden voor het verkrijgen van water in het gebouw. Waterleiding was nog onbekend en er moest naar een andere mogelijkheid worden uitgezien.

Het water kon worden verkregen uit een put van bakker Klaas Hurink. Het terrein van deze grensde niet aan het postkantoor en met Herman van Aalderen werd overeen gekomen dat over zijn terrein een pijp zou worden aangelegd voor transport van het benodigde water.

Op 15 november 1881 werd het post- en telegraafkantoor officieel in gebruik genomen. De eerste postdirecteur was de heer J.A. Valentijn, die deze functie heeft uitgeoefend van 24 december 1881 tot 26 april 1883.

De eerste brievenbestellers waren G.V. de Ruiter en D. Kamphuis. Dit gebouw, waarin nu de praktijk van tandarts Neerlo is gevestigd, heeft tot 6 november 1906 als postkantoor dienst gedaan. Het volgende en laatste artikel zal gewijd zijn aan het vervoer van de post in de laatste helft van de vorige eeuw en het begin dezer eeuw, alsmede de bouw o.a. van het huidige postkantoor.

J. Lucas.

VERLANGEN

Ik verlange noar owen mooien haven,
Noar de schepen die er ligt en uutvaart.
Om ow stcere vissers over 't dek te zien
draven,
Maar ik hørle ok van die ellèn die ow dan
noastaart.

wonneer de bidders weer noa zee goa
En i'j veur zo vølle dagen ginder bint.
Dan kōj an heer holding et zien zo as
ze doar stoat
Dat hun òld ween, en niet varen, niet zint.

Woar i'j hen vaart, doar bint hun gedachten,
Zie vist, als is 't an de wal, met oe mee.
Omme met te kōnnen goan en dan in heer volle
krachten,
doarveur gaven ze graag hun A.C.W.

Maar as de middag en memme rōp,
Dan dreijt den Urker de rugge noar zee.
Ie schommelt noar huus, deur het gankie lōp
den ollen visserman dan toch nog tevree.

D. Makkinga.

In het weekblad "Nieuws uit Ommen" hebben wij onlangs een merkwaardig woordgebruik ter sprake gebracht, n.l. de aanduidingen "op en "in".

Wij zeggen in en rondom Ommen dat iemand "op" de Dante woont en "op" Witharen en "op" de Rotbrink, maar dat weer anderen wonen "in" Arriën, "in" Archem, Giethmen, Vilsteren enz. enz. En later weer "op" Hoogengraven.

Op onze uitnodiging in het "Nieuws uit Ommen" is eigenlijk onvoldoende antwoord gekomen.

Iemand heeft ons gezegd dat men dit spraakgebruik als een "gegeven" diende te aanvaarden.

Dus als iets dat er is, zonder dat je er de zin van weet of ooit zult weten. Deze oplossing

vinden wij onbevredigend. Wij hadden daar

- lang geleden - al eens een theorie over opgebouwd. Een soort van werkhypothese. Die wilden we hier onze lezers voorleggen. Wij worden in onze hypothese gelukkig door iemand gesteund, n.l. door de heer G. Hengelaar HJzn., te Ommen. In een gesprek met hem hebben wij hem de vraag naar "op" en "in" voorgelegd en zijn antwoord was hetzelfde als het onze. Hier volgt dan onze theorie, die natuurlijk discutabel blijft.

Het zou het meest voor de hand liggen in "op" en "in" aanduidingen te zien van geografische aard. "Op" zou dan moeten betekenen dat men woont op hoger gelegen terrein en "in" dat het land waar men woont lager is gelegen. Deze betekenis willen we niet uitsluiten en in sommige gevallen zelfs wel aanvaarden.

Maar het woordgebruik "op" en "in" en "aan" heeft o.i. ook nog een andere betekenis.

Als geografische aanduiding, dus t.a.v. terreinhoogte of hoedanigheid, kan het in vele gevallen niet worden geaccepteerd.

De Rotbrink is laag gelegen en toch zeggen we dat iemand "op" de Rotbrink woont.

Arriën ligt hoog, maar je woont "in" Arriën. Bij die voorbeelden zullen we het laten. De oorspronkelijke betekenis van "op" en "in" zouden wij willen zoeken op sociologisch vlak. Wij geloven stellig dat met deze woordkeuze een stukje maatschappijbeschouwing aan de dag treedt, die de autochtone mens van Oost-Nederland eigen is.

Het is n.l. heel merkwaardig dat van alle oude buurtschappen die voorheen een eigen Boermarke hebben gevormd, die toentertijd een zekere mate van zelfbestuur kenden, die gemeenschappelijk grond bezaten en zelfs wel exploiteerden, die een eigen cultuur bezaten in een gemeenschappelijk leefpatroon, altijd - zonder uitzondering - gezegd wordt dat men er "in" woont.

"Op" (en ook "aan") worden uitsluitend gebruikt t.a.v. gebieden die geen oorspronkelijke buurtschap hebben gevormd. "Op" de Dante, "op" de Rotbrink, "op" de Hoogengraven" en "aan" het Ommerbos.

Wie zich daar vestigde werd niet opgenomen in een bestaande gemeenschap met een traditie. Al deze gebieden zijn - o.i. - als een soort van kolonisaties te beschouwen. Ook als er meerdere gezinnen gevestigd zijn voelt men zich niet opgenomen, zoals b.v. "in" Arriën. Er ontstaan dan wel maatschappelijke verbintenissen, met rechten en plichten, een z.g. naoberschap, maar het zijn maar zwakke nabootsing van de oude Boermarken. Men heeft geen gemeenschappelijk bezit b.v.. En er ontwikkelt zich ook geen eigen levensstijl, zoals die in de oude buurtschappen ontstond en nu ten dele nog voortbestaat.

Het spraakgebruik "op" en "in" is niet tot de buurtschappen te beperken. Ook in de stad Ommen kennen we dat. Men woont "op" den Oord, den Lagen Oordt, de Pofferd, op Kerkplein en Vrijthof. Men zegt "in" de Brugstraat, "in" de Bouwstraat enz.. Ook daar - schijnt het ons toe - weerklinkt iets van het feit dat

men zich vestigt "op" een plaats waar eertijds geen bebouwing was, waardoor er ook geen geordend verband tussen mensen bestond.

Soms wijzigt zich het spraakgebruik en dan treedt hetzelfde Oost-Nederlandse levensgevoel naar buiten in die wijziging.

Corspronkelijk sprak men van te wonen "aan" de Dedemsvaart. Nu het dorp gevestigd is woont men "in" Dedemsvaart. Vroeger woonde men aan "het Suukerfabriek", nu Lemelerveld een dorp is geworden woont men er "in".

In beide dorpen zijn leefgemeenschappen ontstaan waar men zich "in" kon vestigen.

Wij hebben boven al gesteld dat in sommige gevallen de geografische betekenis van deze woorden wel acceptabel is. Wij zouden zelfs kunnen stellen dat er gevallen zijn waarin die betekenis de enig juiste is. Neem b.v. het wonen "in" het Ommerveld en "in" het Emsland.

Daar heeft klaarblijkelijk het geografische begrip dat men in de wijde onbewoonde ruimte woont, de oude betekenis van "in" verdrongen.

Want - en dat is onze eindconclusie - wij geloven stellig dat de woordkeuze tussen "op", "in" en "aan" in de grond der zaak een kwestie is van levensgevoel, van waardering der leefsituatie en niet allereerst van de woonplaats.

Wij hopen dat - als men met ons van mening verschilt - die mening naar voren zal worden gebracht.

Dit geschrijf is immers maar een simpele poging tot verklaring, die zich dan ook nog beter laat vertellen dan beschrijven.

M. Makkinga.

Op 31 augustus 1946 verscheen te Ommen het blad "De Naakte Waarheid", een uitgave van N.V. Trammelantia te Ommen. Oudere Ommenaren onder u zullen zich dit mogelijk nog herinneren. Onderstaande gezegden zijn hieraan ontleend.

Elk o zien stee had 'n hotelier ezeg,
en toe kreeg hee'n luus van de neuze en
zett'n hum in 't haor.

Toch neet helemaol mis, zee 'n jongen - doe
hi'j 'n hoond wol gooi'n en zien vā raak'n.

Hoender die kräjt en jonge winchter die fluit
mi'j bietiets 'n hols umdrääjn.

-o-o-o-o-o-

Voorts ontlene wij aan dit krantje het volgende.

In de woensdag j.l. gehouden raadsvergadering werden de heren Immink en Seinen als wethouders herkozen. De heer Vos werd als plaatsvervangend wethouder aangesteld. De vergadering had nogal een komisch einde, toen tegen 11 uur plotseling de sekretaris van zijn zetel opvloog en door het raam gluurde. Hij had hoefgetrappel vernomen en na een kleine wenk aan de voorzitter sloot deze de vergadering. Achteraf bleek een trouwlustig paartje hier de hand in te hebben. De raadsleden stonden lachend hun zetels af en de ambtenaar van de burgerlijke stand kon op tijd met de formaliteiten beginnen.

-o-o-o-o-o-

Of U voor Uw **FOUNDATIONS**, voor de **LINNENKAST** of voor Uw **TRICOTAGES** een aanvulling zoekt, wij kunnen U steeds de **NIUWSTE COLLECTIES** tonen van

Triumph-Hollandia, Stork, Elias e.a.

Steeds het laatste in Bonneterie, Badkleding

VELDHUIS - TEXTIEL

Markt 12 - Ommen

In 1767 kochten de Ommer
al klêre bij ons, van een
olderwetsen stiel.

In 1972 doet ze dat nog maar,
now van een nijerwetsen stiel.

FA. KRAMER
OMMEN

Brugstraat 32

Denkt men aan **KLEUREN TELEVISIE**
dan denkt men aan

WESTERMAN

Gasthuisstraat 3 - Ommen - Telefoon 1406

Disco-Bar, Counter, Automatiek
„FAVORIET”

voor goede muziek en gezelligheid.

Kruisstraat 4 — OMMEN — Telefoon 1320

Heerlijke gegrilde 1/2 HAANTJES

H. H. KERVER

Smederij - Constructie
Haarden - Kachels

Ommen, Middenstraat 17
Telefoon (05291) 1764

AUTOBEDRIJF J. MAKKINGA

Voor Service en Verkoop **OPEL**

B.K. L.P.G. inbouwstation

Schurinkstraat 36, Ommen, Telef. 05291-1305

UW BAKKER **K. WOERTINK**

Bakker, Kruidenier en Drogist - Ommen

Hardenbergerw. 10, Giro 874893, Tel. 1389

Dagelijks vers gebakken - Leuke bediening

Voor betere schoenen
en meer Service

Horstink

Markt 11
OMMEN

van Lohuizen's worst

Fa. G. van LOHUIZEN EN ZOON
Kerkplein 8 - v. Raaltestraat 29
Telefoon 1457 en 1620

Voor al uw vlees, worst en vleeswaren.

Constante kwaliteit!

Nette bediening!

AUTOSCHADE

voor een snelle en billijke REPARATIE

Autosputinrichting en Reclame

L. P. STROOBACH

Ommen, Haven Oost 18, Telefoon 12 18

- Na 5 uur 052 20 - 5 41 65, Meppel

Vanouds Uw adres

Van Eerten's

BOEKHANDEL

Antiek

o.a. Klokken, Dekenkist, Petroleum-
lampen, Kaarsenhouders, Koperwerk enz.
en Regentonnen.

STEGEMAN

Gasthuisstraat 17, OMMEN
Telefoon 1815

Tevens **inkoop** van antiek en curiosa.

Gas-apparatuur - Verwarming
Sanitair - Loodgieterswerk
Zwitserse douchegordijnen
Allibert Toiletkasten

G. J. PANNEKOEK

UW ERKENDE
VAKMAN

Dr. A. C. van Raaltestr. 4 - Tel. 05291-1729 b.g. 1074

De mode van morgen; vindt U vandaag bij

Paping

Jongelul bezoekt onze Joung men Shop

„BONNE APART”

Depositaire: Dr. v. d. Hoog - Hamol

Dameskapsalon **HINDRIKS**

Brugstraat 18

Telefoon 1365

Elke dag vers brood, koekjes en gebak uit de
WARME BAKKERIJ ! !

Fa. Sonnenberg-Harmsen

Brood- en Banketbakkerij-Levensmiddelenbedrijf
Brugstraat 9 - Ommen - Telefoon 1432

U stort f **2.50** op het giro no. **816712**

Raiffeisenbank en U ontvangt alle 3

DARDE KLOKKEN 1972

Uw naam en volledig adres NIET VERGETEN

DRUKKERIJ

Elpe

Boekdruk
Offset
Stencilwerk

Bermerstraat 12 - Ommen - Telef. 1351

DAF AUTOMATISCH

het pienterste pookje ter wereld.

DEALER voor Ommen

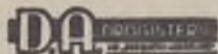
Autobedrijf WESTERBAAN

Brood Gebak Koeken en Koekjes uit de beste grondstoffen bereid
 dus prima kwaliteit vroeger en nu
 nog steeds bij :

Bakkerij Makkinga

Fa. B. J. Bosscher

Gediplomeerd
 drogist

Brugstraat 23-24 Telefoon 1414.

ONDERLINGE BRANDWAARBORG

MAATSCHAPPIJ „OMMEN”

te OMMEN.

Verzekerd uw goederen bij uw plaatselijke
 Maatschappij, lage premie's.

Eigen Maatschappij in eigen hand, ook voor
 stormschade- en varia verzekeringen.

D. Bosscher

Schilder en

Drogisterij

Dr. A.C. v. Raaltestraat 11 OMMEN.

Schildersbedrijf Fa. Joh. van Elburg

tel. 1828 Schurinkstraat 24 Ommen,

voor Schilder- en Behangwerk, in Nieuwbouw en
 Onderhoud.

Verder in onze zaak een grote sortering

Behang - Saus

Glas - Verf.

en alles voor de Doe-het-zelver.

Voor al Uw levensmiddelen
 Naar zelfbediening

A. SEINEN

Schurinkstraat 26

Kroonwinkelier

PLI-TEX Reeds 12½ jaar verbonden met de Ommer
 gemeenschap

Nog steeds op de bres voor betere en goed-
 kope kinderkleding

Nu ook voor Uw complete woninginrichting
 Gevestigd in de Middenstraat in de kom
 van Ommen.

Automobielbedrijf

G. J. LEERENTVELD

OMMEN — Hammerweg 1
 Telefoon 05291-1475

VERKOOP EN VERHUUR

't Giet ow goed bij al waij doet

OCO

Lunchroom - IJsbetrijf

Brugstraat 16. Telefoon 1429

Oud-Ommers met
 Nieuwe wensen

zijn van harte welkom.

bij **R. J. Schudde**

voor

Konfektie

Textiel

Woninginrichting

Dr. van Raaltestraat - Ommen;

Garage F. K. Roosjen

Hammerweg 3-5 Ommen
tel. 1140.

- * Algemeen onderhoud
- * Contrôle Koelsysteem
- * Motor Tune-up
- * Remmen service
- * Wielen uitlijnen

- * Wielen Balanceren
- * Koplampen contrôle
- * Contrôle en Verkoop Banden
- * Shell service.

RICHTING VOOR ➡ Onderhoud van Bumper tot Bumper met Ultra moderne apparatuur.

SPECIAAL ZIEKEN- EN ROUWVERVOER
TAXIBEDRIJF - EXCLUSIEVE BRUIDSSTOET -
VERZORGING.

CHEVRON SERVICE STATION AUTOSHOP

Ommen **GARAGE STEEN** tel. 1724

Reparatie afd. alle merken automobielen.

Nog steeds staan wij in Sortering en
Kwaliteit

Brood en Banketbakkerij aan de top.

G. Hengelaar

Stationsweg 23, tel. 1484.

SCHILDERSBEDRIJF

J. M. Siero

Baron v. Fridaghstraat 3 tel. 1971

Wilt U Centrale Verwarming
in Uw huis?

Vraag dan vrijblijvend eens prijsopgaaf bij:

Smederij Veldhuis

In de Gasthuusströate stiet een winkel
veur varve en behang.
En zie hebt doar een veurooad: Goat zelf maar
is kieken !

R. Bijl

Gasthuusstr. 18
tel. 1369

VOOR UW AUTO SCHADE NAAR

CAROSSERIEBEDRIJF

J. I. Bakker

Sogenbosstraat
privé adres Klaproosstraat 34, tel. 05291-1294

Super Markt L. Wind

Voor Brood en Banket en Kruidenierswaren.

Maar ook voor **H O M M E S**

Vlees en Vleeswaren

Dr. A.C. v. Raaltestraat 6.

Philips Boormachines

IJZERHANDEL

J. L. Takman

OMMEN

OMMEN

oud en mooi.

MODERNA

nieuw en modern.

S
T
O
M
E
R
I
J

CHEM. REINIGEN

MODERNA

SCHURINKSTRAAT 30 A

TEL. 1360 OMMEN